

ПІЗНАЙТЕ ПРАВДУ
А ПРАВДА
ОСВОБОДИТЬ ВАС.

ПРАВОСЛАВНИЙ ВІСТНИК

ЗА НАРІД
І
ЗА ВІРУ.

THE ORTHODOX HERALD

ОРГАН УКРАЇНСЬКОЇ ПРАВОСЛАВНОЇ ЦЕРКВИ В КАНАДІ.

РІК I

ВІННІПЕГ, МАН., СЕРПЕНЬ, 1924

ЧИСЛО 5

ПІСЛЯ ПРИМІРУ З АПОСТОЛЬСЬКИХ ЧАСІВ.

Із Євангелій та Діянь Апостольських знаємо, що з між своїх учеників вибрав Ісус Христос дванадцять апостолів. Імена їх були: Симон (Петро), Андрій, Яків Заведів, Іван, Филип, Вартоломей, Матвій, Тома, Яків Алфеїв, Симон Хананець, Юда Іскаріотський і — після євангелістів Марка і Матвія — Тадей, а після євангеліста Луки і Діянь Апостольських — Юда Яковів. Апостоли були найбільш до Ісуса Христа, були його спеціальні довірники.

Як знаємо, один з апостолів, Юда Іскаріотський, зрадив Ісуса Христа. Тоді зійшлися апостоли і рішили заступити місце Юди новим апостолом. З між учеників Христових вони вибрали двох: Йосифа Варсаву і Матвія, помолитися і кинути жереб (льос), хто з них має бути апостолом. Жереб упав на Матвія і таким робом Матвій став апостолом.

Коли Святий Дух зійшов на апостолів, вони зачали проповідувати науку Ісуса Христа перед народом. Людей, що приймали Христову науку, вони хрестили. Між новонаверненими був один Левит (член жидівської священної родини) Йосія, якого апостоли назвали Варнавою. Був се заможний чоловік, який охрестившись, продав своє поле, а гроші приніс до апостолів і зложив перед ними. Подібно робили і другі новонавернені. Одержані в сей спосіб гроші апостоли ділили між тих, що відчували недостаток. У перших християн в дійсності усе було спільне. Однак розділювання всего, що потрібне, між вірних провадилася без належного порядку, бо в апостолів на першій місци було проповідування слова Божого, а не розділювання хліба та одежі. Тому по якимсь часі апостоли скликали першу християнську громаду і сказали: Годі нам покидати проповідування слова Божого і йти служити при столах. Вибери з поміж себе сімох людей доброї слави і нехай вони роблять сю роботу. Се зроблено. Вибраних людей поставлено перед апостолів, вони помолитися, поклали на них свої руки і так повстали перші християнські діякони.

Між діяконами найбільше відзначався Стефан і проти него вскорі звернулася ненависть ворогів нової віри. Вони укаменували Стефана. А між ворогами християнської віри найбільше відзначався один Савло. В одній виправі проти християн він нагло осліп. Зір привернув йому в чудесний спосіб християнин Ананія. Савло навернувся до християнства. Ананія охрестив його і Савло, котрий назвався тепер Павлом, взявся сеїса проповідувати Христову науку. Йому недовіряли християне. Аж поговорив з ним благородний Варнава, запровадив його до апостолів, оповів перед ними його історію і тоді прийнято його в християнську громаду в Єрусалимі. Колиж ненависть ворогів християнства, яка була попередно звернена до діякона Стефана, звернулася тепер до Савла-Павла, коли вороги християнства зачали лагодитися вбити Павла, молода християнська громада вислала його з Єрусалиму.

По якимсь часі бачимо Павла в сирійській місті Антіохії. І оповідають Діяння Апостольські (XIII, 1—4): „Були в церкві, що була в Антіохії, деякі пророки та вчителі: Варнава та Симон званий Нігером, Лукій Киринейський, Манайл свояк Ірода Четвертовласника та Савло. Коли вони служили Господови і постили, сказав до них Дух Святий: Відлучіть мені Варнаву та Савла на діло, до которого я їх покликав. І вони попустивши та помолитися, поклали на них свої руки і відпустили їх. І вони, послані Духом Святим, відійшли до Селевкії, а звідтіля відплили на Кипр”. Так зачалася апостольське життя св. Павла, на скільки Святе Письмо свідчить, найвизначнішого між апостолами. Так зачалася й апостольське життя Варнави.

Святий Павло причисляється до апостолів, хоч він ні не ходив з Христом, як другі апостоли, ні не назначили його апостолом другі апостоли, як апостола Матвія. Павло став апостолом тільки через те, що в нім показалася апостольська здібність, — Святий Дух. А вверньою формою його назначення на становище апостола було покладення на него рук не апостолів, тільки звичайних християн-проповідників в Антіохії, після того, як вони молилися і постили.

Взагалі число апостолів не обмежувалося на дванадцять, ані не на чотирнацять (враз з Павлом і Варнавою). Число апостолів, о скільки відомо, було більше. Ось маємо євангелістів Марка і Луку, яких числиться також до апостолів, хоч в первісним списі апостолів їх нема. А вже щодо Павла то нема найменшого сумніву, що церква постійно вважала його за апостола. Діяння Апостольські — се переважно діяння апостола Павла. Майже в кождім своїм листі (посланню) святий Павло виразно зазначає, що він апостол. І його апостольства християнська церква ніколи не оспорювала.

Тай чи можна було оспорювати його апостольство? Слово „апостол” значить посланець, висланець, а в християнським уживанню — ученик Христа, спеціально призначений на те, щоби проповідувати слово Боже. Як Павло, найдіяльніший з апостолів, не був таким, то можна питатися, чи взагалі були які апостоли.

В листах (посланнях) св. Павла находимо також докази, що вже в його часах були в християнській церкві крім апостолів не тільки діякони, але й єпископи (посл. до Фидипян, I, 1), хоч в Святім Письмі нема ближших пояснень, в який спосіб назначувано єпископів і в яких цілях. Зрештою про сю ціль нема що багато говорити, бо її поясняє саме значіння слова „єпископ”. Се грецьке слово, що в буквальному перекладі на українську мову значить „наглядач”, значить чоловік, що має духовний нагляд над вірними. Подібнеж значіння має слово „пресвітер” — священник, — чоловік з дальшим зором, отже також наглядач. Тільки пресвітерами у первісних християн бували звичайно люди старші з більшою повагою в церковних справах в своїй місцевості, але не з такою великою, як єпископи, котрих повага розтягалася на цілі округи. В дійсності єпископи були більше чимсь в роді осілих на стало апостолів.

Як і хто в первісних християн назначував пресвітерів та єпископів, про се Святе Письмо не говорить, але се е записано в інших книжках. Назначували їх очевидно декуди апостоли, а декуди самі християнські громади. Оттак в листі ап. Павла до Тимотея (I, 3) находимо натяк на те, що сам ап. Павло назначив Тимотея „наглядачем” в Ефезі (Якож ублажав я тебе пробувати в Ефезі, ідучи в Македонію, щоб завітуйав деяким не інше вчити). Та враз з тим зовсім природне е припущення, що як самого св. Павла піднесено до становища апостола без посередництва других апостолів, так і єпископів та пресвітерів рукопоклали самі вірні, не завжди чекаючи на апостольське рукоположення. І справді е зовсім певні історичні докази, що в деяких християнських краях через сотки літ правильно вибирано і рукопокладувано священників та єпископів в той самий спосіб, як рукоположено св. Павла на апостола. Іменно се діялося через сотки літ в александрійській церкві та ще й доси діється в православній вірменській церкві.

Певна річ, що безмежна свобода рукопокладання духовенства не все могла бути практичною. Добре е, коли беруться до сего люди щиро-релігійні, свідомі і з чистими намірами. Біда в тім, що в світі е люди і людська. І в людську душу другий людині не так легко вглянути. З людьми, котрі вміють гарно свої погані цілі маскувати, можна і найсвятійше діло осквернити. Отже вже й св. Павло в згаданім висше листі до Тимофія звертає йому увагу: „Рук скоро не клади на нікого”. (V, 22) Значить: Будь осторожний з тим, кого рукопокладаеш.

Ся осторожність допровадила до того, що з часом увійшло в правило, що пресвітера має рукопокладати тільки правильно назначений єпископ, а єпископа мають рукопокладати бодай два інші правильно рукоположені єпископи.

Що мали на меті святі отці, які укладали отсе правило?

В першій мірі їм ходило о те, щоби не допускати на духовні становища людей невідповідних, необзнакомлених як слід з Христовою наукою, людей нечесних, людей без дару Святого Духа. Дальше їм ходило о те, аби опинити легковаження рукопокладання, а навіть надужиття при рукопокладанню. Як довго правило не було ясне і усталене, то надужиття були можливі і прим. єпископи виключені з

церкви через ересь або згіршаюче життя могли робити собі іпни з церкви, рукопокладаючи для неї даліше священників та єпископів. Сам факт, що в правилі найшло місце застереження, що нового єпископа мусять рукопокласти бодай два інші єпископи, каже догадуватися, що мусіли бути відомі випадки, що тільки один єпископ тишком-нишком рукопокладав іншого єпископа. Так само невиключені є випадки, коли число вірних, які збиралися для рукоположення нового єпископа, бувало неоправдано мале. Аби такі ненормальності оминати, настановили святі отці правило про рукоположення.

Та се не є небувала річ, що плян придуманий в найкращій цілі вміють лихі люди так повернути, що можна його ужити для найпоганіших цілей. Таке сталося й з правилом про рукоположення нових єпископів. Ціль правила була недопустити до надужиття. Ціль його була недопустити до того, щоби єпископами ставали люди невідповідні, негідні. Та в практиці вийшло так, що якраз се правило стало дорогою до усистематизованя надужиття. Через не-го стало можливим не тільки допускати, але й постійно держати на становищах єпископів якраз людей негідних, невідповідних. Система рукопокладання doprowadила до витворення машини для поневолення самої церкви. Через сю систему церква стала орудієм самолюбних, честилюбних і владолюбних одиниць. Ся система виродила в західній церкві папізм, у східній церкві дала спрому світським царям уживати церкву для своїх політичних цілей. Через сю систему вдавалося лихим людям поневолювати цілі народи при помочи релігії.

Добре є відомий недавній випадок з історії української православної церкви. Революція 1917 р. застала на Україні самих московських, або зовсім обмосковчених єпископів. Скинувши з себе ярмо царату і рішившись жити самостійно, український народ побачив, що всеж таки на одній ділянці життя, найважливішій з усіх, на релігійній ділянці він є абсолютно звязаний Москалями. Український народ забажав освободитись з московської неволи на церковнім полі. Якби в московських єпископів був правдивий християнський дух, вони булиб сказали: „По правді ми є чужі між вами і нічого нам між вами робити. Не хочете нас, виберіть собі зміж себе кандидатів на єпископів, ми вам їх рукоположимо і вернемо назад у свою Московщину”. Та вони сего не сказали. Вони виступали як найостріше не тільки проти змагань українського народу мати вплив на свою церкву, але й проти його змагань мати свою державу. Московські єпископи на Україні показалися найзавзятішими ворогами України і найзавзятішими оборонцями „єдиної неділимої” Росії. Через те на Україні побіч руху за самостійною українською державою повстав рух за автокефальною (самостійною) українською православною церквою, за такою самою правильною церквою, яку мають другі православні народи, Греки, Румуни, Сербі і т. д. Українське духовенство спочувало сему рухові. Бажання автокефалії було однодушне в цілого українського народу. Через се й скликано все-український церковний собор. На собор зіхалося українське духовенство, зіхалися представники церковних громад. Москалі-єпископи не приїхали. Собор рішив подякувати московським єпископам за їх службу і єпископські катедри заповнити єпископами-Українцями. Вибрано кандидатів на єпископів. Представлено кандидатів екзархови московської церкви на Україні, митрополитови Михайлови в Києві, до рукоположення. Він відмовився їх рукоположити. З якої причини? Чи тому, що вони були негідні, грішні люди, якісь еретики? Ні, не тому, тільки тому, що вони були національно свідомі Українці. За кваліфікацію для того, чи тось може бути єпископом, представник московського патріарха вважав не те, чи кандидат на єпископа є добрий християнин і має потрібну здібність, — тоб то дар Святого Духа, тільки те, чи він Москаль, чи ні, який його погляд на національну справу. Коли підходить нині щось під імя ересі, то годі було придумати більшу ересь над таке викривлення Христової науки, як те, що національно свідомий Українець не може бути єпископом, хочби й був найпримірнішим християнином. І дійсним еретиком в сім случаю показався екзарх Михайло, зглядно його зверхник, патріарх Тихон.

Що лишалося тоді Українцям зробити? Одно з двох: покоритися московським еретикам, схилити перед ними покірно голови і даліше двигати на собі ярмо московської церкви, або пошукати в церковній традиції, як моглиб бути в сім случаю поради собі первісні християне. І Українці зробили послідне. Вони пішли за приміром александрійської та вірменської церкви, вони пішли за приміром з апостольських часів, вони рукоположили митрополита Василя Липківського в той самий спосіб, як колись в Антиохії рукоположено св. Павла на апостола. Що було до-

бре і вистарчаюче для св. Павла, те певно є добре і вистарчаюче для голови української православної церкви.

Не краще, чим в московській, стоїть справа і в римській, католицькій церкві. Галицькі Українці не переживали доси революції на церковнім полі і тому їм здається, що в їх уніяцькій церкві хоч і діються деякі не конче милі річі, то з рукоположенням їх єпископів все гаразд. Вони вважають, що се є зовсім нормальна річ, що в Станіславові єпископом є Григорій Хомишин, в Перемишлі Йосафат Коциловський, а у Львові граф Андрій Шептицький. Однакож хто їх там поклав і чому? Український народ, який вони мають провадити, ані навіть українське духовенство, не мало нічого спільного з їх назначенням. Можна безпечно сказати, що якби український народ мав був щось до говорення при обсаджуванні катедр єпископських в Станіславові та Перемишлі і митрополитом у Львові, то ані Хомишин і Коциловський не булиб єпископами, ані Шептицький не бувби митрополитом. І Шептицького і Коциловського і Хомишина, а в деякій мірі навіть єпископа Будку і Ортинського поставив на їх становища старий віденський грішник і розпустник, цесар Франц Йосиф, зглядно його міністер віроісповдань, а благословив римський папа. Український народ стояв при тім увесь час збоку. Про те, чи вони мають бути єпископами, рішало не їх примірне життя ні їх надзвичайні здібности, тільки вплив галицької польської шляхти (в кількох випадках вплив княгині Сапїжини) і найзвичайніші політичні обрахунки. Іншими словами Божа ласка мала зійти на них через те, що се виходило на рахунок деяким польським шляхтичам і австрійському цесареві.

Минулося. Галицькі Українці виховувалися в тій вірі, що їх інтереси мали йти в парі з інтересами Габсбургів, хочби інтереси Габсбургів враз з тим йшли в парі й з інтересами галицьких польських шляхтичів. Через те їх моголо не разити те, що ласка Божа нібито переходила на українських єпископів з волі і після рішення Габсбургів. Але що буде тепер, коли Галичина перейшла під володіння Польщі? Що буде, як котрий з „українських” єпископів умре? Хто буде тоді назначувати наслідника? Польський уряд! Той самий уряд, що заклявся український народ і його церкву (якаб вона не була) знищити! Яких людей він буде назначувати на становища українських єпископів, можемо дуже добре зміркувати з того, яких людей він назначує на становища православних єпископів, — перебравши московську церковну машину на Волині і Холмищині в свої руки. А уніяцьку церковну машину вони мають в своїх руках ще більше, чим московську православну. Адже Польща належить нині до найсильніших католицьких держав в світі. Польща має з Римом як найблизші взаємини. Папа римський не дармо був представником Ватикану у Варшаві, поки вибрано його на папу. Слідуючі греко-католицькі єпископи в Станіславові, Перемишлі і Львові так само певно мають бути польськими манекінами, як два а два є чотири. Деякі українські католики тепер дуже бундючно ставляться проти хруня о. Львова, але побачимо, чи ще вони не будуть перед ним поклонів бити, коли він з польської ласки стане слідуочим „українським князем церкви”.

Отсе вам „канонічно поставлені” єпископи. В Австрії Святий Дух мав вибирати єпископів руками безбожного цесаря та через підшепти княгині Сапїжини, в Росії руками безбожного царя, опанованого обманцем і лицеміром Распутіном! Такі люди рішали про те, хто мав бути наглядачем церкви, сторожем правильної науки Ісуса Христа! Про особу єпископа рішали не раз не тільки люди грішні, люди, котрих руки були обагрені кровю невинно замучених правдивих проповідників слова Божого (гл. історія відносин російських царів до православної церкви, також історія відносин між візантійськими імператорами а православною церквою, і з другого боку історія римо-католицької церкви в середних віках), але й люди зовсім невірочі, явні еретики, проститутки і іновірці (пр. Турки). Взагаліж від коли християнство стало лануючою релігією в ріжних краях світа, рукоположень доконувано систематично, не беручи на увагу потреби береження чистоти Христової науки, тільки маючи на увазі політичні цілі і рахунки. І чиж не гріх говорити, що ласка Божа спочиває тільки на тих єпископах, на котрих ставили свої руки прислужники ріжних царів та цесарів, які в додатку й самі бували не раз крайніми грішниками і безбожниками, провадиши злочинне, неморальне, розпустне життя, допускалися симонії, а навіть душегубств? Виходило, що злодії взяли Бога в якусь неволю і заставляють його уділяти, або здержувати свою святу ласку після їх грішного повеління. Чи можна в таке повірити?

Ні, браття. Господь Бог не дитина, щоби давав себе лиходіям провадити за руку, чи доброю дорогою, чи й в болото. Господь Бог тільки над міру милосердний, що не зараз карає тих, які надуживають імя Його. За те нам

дав Господь Бог здоровий розум, щоби ми могли розсуджувати Його святу волю і самі судили, що эле, а що добре.

Коли святі отці укладали на соборі обмеження щодо правильності рукоположення єпископа, вони, не могучи предвидіти будучини, не числили на те, як їх постанову можуть лихі люде колись викривити. Коли вони укладали своє правило, вони мали на оці добро церкви Христової і її скріплення а не її споневіряння і ослаблення. Вони не думали над тим, що можуть вийти зловісні люде, що схочуть ужити церкву до поневолення і свого рідного і других народів. За те годі їх винувати, але й годі на сліпо держатися правила, яке вже сотки літ тому втратило свою силу. Історія записала страшні річі про те, які бували папи, патріярхи і єпископи. Вони допускалися найстрашніших, найогидливіших злочинів та проступків. Вони одні других вбивали, свої становища купували за гроші, або військовою силою їх здобували. І говорити тепер, що тільки вони могли на своїх наслідників передавати апостольську власть, а люде, які їх грішних рух на своїх головах не чули, не мають ласки Божої, є що найменше грішно.

Ласка Господа Бога є з усіма тими, що вірять в Христову науку, вона є з усіма християнами, що мають Бога в серці. Бо сказано є, що де зійдуться два-три в ім'я Боже, там Бог є між ними. Але годі сказати, що Бог є між тими, котрі не мають Бога в серці, а підхльбством, підкупством, або хитрощами дістали від сильних світа сего яексь церковне достоїнство. Коли Собор вірних християн, в пості і молитві перебуваючих, поклав свої руки на свого вибранця, щоб старшим був між ними, то певно скорше ласка Божья зійде на него, чим годі, колиб поклато на него руки двох людей, які не мають Бога в серці, але на яких колись попередно поклато руки також самі, як вони, два чоловіки без Бога в серці.

Як Господь Бог розуміє і вислухує молитви в других мовах, чим латинська, або грецька, так само Господь Бог не ховає своєї ласки від людей, що хочуть увільнити свою церкву із неволі. Господь Бог є так само Батьком для українського народу, як для народу московського, або італійського і так само буде держати в Своїй ласкавій опіці митрополита, єпископів і пресвітерів, настановлених і рукоположених Українцями, як держав в своїй опіці єпископів і пресвітерів, котрих настановляли для себе первісні християне, а в кожнім разі не менше, чим держить в своїй опіці Москалів рукоположених Москалями, або Італійців рукоположених Італійцями. Ми бачимо Божу руку в тім, що українському народови прийшла **конечність** рукоположити свого митрополита чистими руками віруючого і чесного православного духовенства зібраного на церковнім соборі, а не забрудженими руками царських прислужників. Українська автокефальна церква повстала з виразної волі Божої. Український нарід з волі Божої відновив свою церкву, беручи примір з апостольських часів. **В. Н.**

ЩО ЗНАЧИТЬ БУТИ КАТОЛИКОМ.

Дехто не знає собі справи з того, що значить в римській розумінню бути католиком. Люде думають, що бути католиком, се значить — мати правдиву віру, однакж робота католицизму показує, що римська церква під католицизмом розуміє зовсім що друге. В практиці римський католицизм виглядає так:

— Щоби бути католиком, мусиш признавати папу головою всієї християнської церкви і вірити, що без нього нема спасення. Коли се зробиш, тоді на все инше маеш волю — можеш не вірити в Христа, можеш висмівати всіх апостолів, всіх святих. Можеш убивати, рабувати, неволити других людей, можеш бути найбільшим злочинцем — се твому католицизмови і тому спасенню не пошкодить. Ти все таки щирий, взірцевий, гарний католик.

І ось тому-то хоч які страшні злочини виробляє нині (робила завсїгда!) Польща, однакж папа благословить її роботу, її уряд, її військo і перед світом ставить її як взір добрих католиків.

Се давно вже розумів Шевченко, коли в Івані Гусі пи-

Кров, пожари,
Всі зла на світі, війни, чвари,
Пекельних муж безкрайний ряд
І повен Рим байстрят —
От їх догмати і їх слава!
— ріж хоч брата,
Окрме папи і ченця,
І в рай іди кінець кінцям!

По ділах треба судити католицизм, а не по словах, все одно — говорених чи писаних.

НАШ ВЛАДИНА.

— Ото, дитинко, говорив отсей наш владица, пишню та красно! Так і чуеш, як слова його длються жерельною водою в хоре і стружене і знакажене серце. І не завиває він нічого у хитрі слова; все каже, все говорить!

„Та бо він, мамо, наш!”

— А, наш! І більш нічий, лиш наш. Не від Поляків, не від Москалів, не від Риму, не від панів, не від папи і не від цисаря, але від наших прийшов до нас.

— Ой, краснож він говорив, красно! — Кажє: Миру Божого для нас не було, відколи нашу церкву святу чужі наставники оскернили. Там Лях унію з Римом завів, а тут Москаль свого бога поставив, аби йому поклонятися. Але як ми живі, так живого Бога нам прославляти. Злучімся, каже, разом, нехай нас, один нарід, ані кордон не розмежовуєть, ані моря не розділюють, а стіймо разом в єдиній нашій рідній церкві, і най вона нам освічує дорогу до Христового заповіту; і най заповіт Христовий провадить нас до високої мети.

— Я слів його, дитинко, ніколи не забуду. І мабуть всі ми тих слів не забудемо.

— Від сеї неділі Великдень у моїй душі! О, ні, такого Великодня я ще не мала в своїому життю. Бо Бог хотів, щоби зі всіма вами святкувала я се велике, одинокє в життю, Боже свято: з Васильком і Григорійком і Марійкою і Юстинкою і з вашими, діти, дітьми. Боже, який Ти Добрий!...

— Я тепер маю Божий мир в душі. Так, дитинко, Великий Божий Мир! Бо тепер я знаю, що коли мене Бог покличе, я оставлю вас згуртованих під одним окриттям, і ви не пропадете ні для Бога ані для свого роду...

Помовчала хвили і говорила далі:

— Мої внуки шлях йому квітами встеляли, а мені здавалося, що то святі ангели сиплять ясні зорі під Божі ступи. — Хай стелиться йому вся його життєва дорога квітами та рожами, бо хтож нас на путі праві поведе, хто до роту добру покаже? Самі ми тут, як заточенці; ходимо манівцями; терня наші ноги коле, а серця наші невжежеством сповняються.

Говорила наче молилася.

— Освічуї його ум, Боже, Своїм знанням безконечним, оповний його серце Своєю добротою нескінченною, і освяти уста його словом пламенним, щоби глухі почули, і сліпі увиділи, і невіжі зрозуміли Твою Правду, і Твою силу і Твою Волю. І нехай він виводить нас на той шлях, який Ти від створення світу для народу українського зготовив.

Ї обличє було лагідне як святої великомучениці Варвари.

В-ко.

ПРИКМЕТИ УКРАЇНСЬКОЇ АВТОКЕФАЛЬНОЇ ПРАВОСЛАВНОЇ ЦЕРКВИ.

В „Ділі”, 6-го липня, 1924 р., в статті Ф. Ф. п. з. „На межі католицизму і православія”, так змальовано Українську Православну Церкву:

1. Сучасна українська автокефальна церква зродилася й утвердила своє існування революційним шляхом, в боротьбі проти всіх і вся.

2. Вона в декій мірі перейняла традиції (прикмети) українського православія козацьких часів.

3. Вона виявилася незвичайно поступовою в справі богослужбової мови і в інших менше есенціональних (важних, основних) прикметах церковного життя.

4. Вона являється заборолом (заступницею, охороною) української нації.

В иншім місци той сам автор каже, що:

— Без пересади можна твердити, що автокефальна православна церква під теперішню хвилю може в більшій мірі являється заборолом (охороною) української національності, як греко-католицька („Діло”, 5 липня 1924).

Та хоч зі змісту стая видно, що Ф. Ф. щирий католик, бо навіть радить поширювати католицизм на Волині і Холмщині, то мимо того добачує в Українській Православній Церкві лише добрі прикмети — прикмети, які вказують, що вона є рідною Українцям, широнародною церквою й охороною української нації більше, ніж греко-католицька.

Вчений — се той, хто багато знає з книг, освічений той, хто засвоїв собі найбільш поширене в його час знання і засоби; просвічений же — той, хто розуміє зміст свого життя.

Лев Толстой.

Я не є добрим бесідником у своїй власній справі.

Джан Новак.

„ПРАВОСЛАВНИЙ ВІСНИК”

орган Української Православної Церкви в Канаді.

Виходить щомісяця.

Видає Українська Православна Видавнича Спілка.

Редактор, Свящ. В. Кудрик.

Передплата 1 долар за 12 чисел.

THE ORTHODOX HERALD

Official organ of the Ukrainian Orthodox Church of Canada.

Published Monthly.

Published by the Ukrainian Orthodox Publishing Co.

Rev. W. Kudryk, Editor.

Subscription 1 Dollar for 12 issues.

Адресуйте: — Address:

THE ORTHODOX HERALD

379 PARR STREET, — WINNIPEG, MAN.

РАБОВАННЯ ЦЕРКОВ І ЗАКОНИ КАТОЛИЦЬКОЇ ЦЕРКВИ.

(Докінчення).

В „Теологіка Мораліс” (Бусембавм, Лякроа), говориться:

— Чоловіка, якого папа відлучив, можна дебудь вбити, як вчить Ескобар і До, бо папа має посередний заряд над цілим світом...

В тайних плянах Єзуїтів (які видобув на світ А. Леон) говориться:

— Треба католиків напувати ненавистю до єретиків, хто би вони не були, і треба ту ненависть щораз збільшувати... але треба її закривати, доки не прийде час, щоби виявилася.

„Ремблер”, поважний орган католиків, в Англії, писав в 1851 році (отже зовсім недавно!):

— Питаєте, що було би, колиб папа був паном сеї землі, а ви були би в меншості? Скажемо, що се залежало би від обставин. Колиб сега вимагала справа католицизму, то вас би терпілося, колиб же протинно, то він би вивіз, виганяв з краю, а можливо, що і вівшав би.

Отже кажуть в живі очі, що робили би, колиб могли.

Папа Урбан III (1088—1098) лишив таку постанову:

— Ми не вважаємо убійниками тих, які палаючи ревністю для католицької церкви убють когось з екскомунікованих осіб.

Римську церкву нераз покидали люде, коли бачили її безбожність, але тоді папи видавали прикази, що тих, які не хочуть признавати папів, треба убивати. Інквізиція почалася в самім початку другого тисячліття, коли в полудневій Франції (близше Риму) утворився гурт, який не хотів признавати Папи. Людей тих звали Вальдензами, або Альбігензами.

В 12-ім столітті папа дуже напивав на французького короля і князів (великих панів, шляхту), щоби винищували Альбігензів і обіцяв за те відпущення гріхів. Приготовання до інквізиції зробили тоді монахи Цистерси, а 1209 року була вже зібрана ціла армія.

Директором походу був Арнальд, монах (з Цистерсів) і папський легат (посол). Головним комендантом був князь Симон з Монтфурту.

І так тоді в Мінербі спалено 140 Альбігензів. В Безієрі замордовано 6,000. В Тулузі 20,000. А коли при заняттю замку Бром забрано 100 Альбігензів, то їм повтинали носи і повиколовали очі; одно око лишили лише провідниковою, який мав решту провадити до Кабрієрів. Всіх Альбігензів згинуло до 150,000. — Треба пам'ятати, що наведено до пізнійшої інквізиції (з Торквемадою) не числиться.

На таких засадах і на такій роботі стоїть політика римської католицької церкви.

Першим клопотом римської церкви не є побожність, не є навчання люде, але сліпий послух римським властям і жадання, щоби люде зрікалися свого розуму. Так прим. Ігнатій Льюїоля, оснудатель чина Єзуїтів, вчить:

— Щоби ми в нічмі не милилися, то треба з засади вірити, що біле є чорним, коли церковна власть так скаже... Кождий має бути так послухний, як той труп, якого можна тягнути, куда хочеться.

А католицький святий, Альфонс Лігурі (вмер 1787), оснудатель чину Редемптористів, каже:

— Коли одержиш приказ від того, хто заступає Бога, ти приймай його так, як би він був від самого Бога. Можна додати запевнення, що більше виповняє Божу волю той, хто слухає начальства, ніж той, хто слухав би Христа, колиб той особисто явився і давав прикази.

Подібного можна би наводити багато, але і з наведеного видно, як виглядає теологія і політика римської церкви. І коли нині Поляки знуцаються над Українцями,

то після папських законів, вони лише виповняють вложенний на них обов'язок — обов'язок винищувати єретиків, до яких і православих Українців голосно, а греко-католиків потихо зачисляється. — Львівський „Новий Час” недавно наводив такі папські слова: „Хто не римо-католик, той не католик”.

З одної сторони сам інтерес Польщі вимагає винищення Українців, а з другої заохочують і запрягають її від себе римські політики (а її се й на руку!) до такої роботи, вихвалюючи її рівночасно перед світом, як святу, християнську державу.

Се все повинно відкрити очі тим, які сподіються від Риму помочи, або вірять, що Рим не знає, що робиться. Аджеж в його повсякчасних плянах, в його науці, в його постановках є лише те, що нині діється на українській землі під Польщею! Польща, се лише інструмент римської політики і римських плянів. І Рим, певна річ, радіє, що такий інструмент йому в руки дістався. З другої сторони таким інструментом для рабівничої роботи Поляків є Рим і вона також рада, що Рим її до рабівничої роботи уловляє.

А тепер питання на закінчення:

— Чи може католик бути Українцем, а Українець католиком?

Берімо на звичайний людський розум. Рим вимагає від кожного католика, щоби той винищував некатоликів. Тимсамим він вимагає від католика-Українця, щоби той винищував (оскільки зможе) православних Українців — себто свій власний нарід!

— А що ціла Велика Україна є православною, отже зв'язком Українця католика є — нівечити православному Українцю, нищити православних Українців — отже рідних своїх братів. А хто своїх нищить, щоби догодити інтересам чужих, то чи є він Українцем?

Українцеві лишається одно:

1) Або йти за проводом Риму і тоді разом з католиками (Поляками чи ким другим таким самим) йти нищити український православний нарід і рабувати його добро, або —

2) Стати по стороні свого українського народу і спільно відбивати всі напади чужих, вимірені на його знищення.

Одно, або друге! Не можна нараз служити своєму народові і його ворогам. Хтось або служить своїм і тоді не знає чужих, або служить чужим, отже є ворогом своїх.

З усього доси сказаного випливає ще инше питання: „Чи можна бути разом добрим католиком і добрим християнином?” — Але на сі питання нехай покищо відповідь собі сам читає.

Свящ. В. Кудрик.

Сковорода не Простивби Сковороді.

Оповідують, що одного разу наш філософ, Григорій Сковорода поздоровив когось, однакж той не відповів йому поздоровленням.

Оден зі знайомих бачучи, що Сковорода не виявив жадного знаку невдоволення, заговорив про те з філософом, на що той відповів:

— Я тішуся, друже, що я сповнив свій обов'язок, а що він не сповнив свого, за те я не відповідаю. Тай чогоб мені бути невдоволеним? Коли я стріну чоловіка поганішого від себе, то хіба мені тим клопотатися? Я дякую Богу, коли вставши рано здибаю Сковороду таким, як бажаю, а вечером здибаю його таким, як здибав рано. От бачиш про кого мені ходити! Тут я не простив би Сковороді, колиб він не повівся, як треба, а до інших людеї діла мені нема.

Будь Вирозумілий для Других.

Втомлені працею і молитвою вже всі монахи позасипляти, не спав лише святий Теодозій Печерський й оден з його учеників. Ученик молився, а Теодозій читав Святе Письмо. Скінчивши молитву, заговорив ученик:

— Бачиш, отче, як все послухало. Вони і про себе і про Бога забули. Немов мертві.

Тоді відповів Теодозій:

— Воно може краще було би, колиб ми також були вже спали поруч з ними, бо тоді не судилиб їх за те, що до нас не належить. Нам дано пять талантів, а їм дано менше; нам дано більше сили, отже від нас більше вимагається, а в них сили менше, отже їм потрібно довшого відпочинку.

Слова Мудрости.

Листки цвітів опадають, коли зерно зачинає рости. Так відпадуть від тебе і твої слабости, коли зачне в тобі рости стремління до Бога.

Рамакришна.

Свящ. С. В. Савчук.

ЯК ПОВСТАЛА УКРАЇНСЬКА ПРАВОСЛАВНА ЦЕРКВА В КАНАДІ.

(Дальше).

V. ЕПИСКОПЬКА ІНКОРПОРАЦІЯ.

По появі декрету „Конгрегації для східних обрядів”, еп. Будка взявся відразу вводити його в життя і почав від артикулу 5 відносно церковних маєтків; сей між иншим говорить так: „Щоби подбати як найстаранніше о безпеченство дочасних дібр церковних, повинен єпископ по нараді зі знатоками ужити таких форм титулу власности і заховати всі приписи, котрі відповідають цивільним законам поодиноких місць і котрі сприяють адміністрації, захованню і безпечному відданню дібр церковних” (підчеркнення мої).

Люде, будуючи церкви, записували їх звичайно на громаду, або на трох тростісів, відв'язальних перед громадою так, що властителями церковного маєтку оставали ті, котрі його придбали. Римови се було не на руку, бо він не мав жадного запевнення, чи такі церкви остануть на все католицькими і тому еп. Будка взявся переводити перепис церковних маєтків з початку просто на себе, а пізніше на корпорацію „Руської Греко-Католицької церкви в Канаді”, або як її тепер в скороченню називають, „єпископську корпорацію”. Повний зміст, як також дійсні цілі і завдання сеї корпорації тримано перед людьми в найбільшій тайні і нарід довідався про них аж в 1917-1918 рр., коли то Михайло Стечишин, тепер адвокат, а тоді студент прав, перестудіювавши єпископську корпорацію основно, надрукував в „Українським Голосі” ряд статей, в яких вивів на денне світло всі недостачі й скриті заміри корпорації. Більш ганебний підступ до позискання церковних маєтків, як ся корпорація, ледви чи годен хто видумати. На зверхний погляд, клявзи своєї корпорації обіцяють громадам, які запишуть на єпископа свої церкви, всьо, але в дійсно-сти не дають нічого. З записом церкви на єпископську корпорацію, вся власть переходить в руки єпископа й пароха, і хотів громада ніби й вибирає церковний уряд, то сей уряд не має жадної сили, бо парох є без вибору головою уряду і має **рішальний голос**. Знані, пр. випадки, де церковний уряд рішив одно, а парох друге, а коли громада на рішення пароха не погодилася, то він замикав церкву й богослуження не відбувалися через 6, 9, а то й 12 місяців, поки громада не піддалася волі пароха. Що більше, корпорація таксамо як і декрет „Конгрегації для східних обрядів”, накидає Українцям чужих місіонарів-піпів і не забезпечує української народности єпископа. По її вимогам слідуючим єпископом для „канадійських Русинів” може бути Поляк, Француз, Бельгієць а то й Жид, щоби лише був греко-католицького обряду. А сього народ найбільше боїться, бо й так мало що не прийшло було до того, що першим єпископом мав стати один з піпів а не став лише тому, що були побоювання, що народ радше покине Рим, чим прийме таку зневагу.

Кколи єпископа заатаковано за введення в життя такої для українського народу шкідливої інкорпорації, то він боронився тим, що в часі її переведення він не знав ще англійської мови і інкорпорацію приготували його адвокати. Та що се була тільки невдатна вимівка, свідчить хочби те, що народови дано невірний перевід змісту інкорпорації. В сім перекладі ті клявзи інкорпорації, котрі особливо виміряні на шкоду народови, звучать цілком не так, як в оригіналі, а крім сього в багатьох місцях пододавано нові або пропущено існуючі клявзи, або уступи. Се без сумніву зроблено на те, щоби замилити людям очи, бо люде, звичайно, не розуміючи англійської мови, звертали при вирішенню справи запису церкви на єпископа увагу на український переклад і вірили, що він згідний з оригіналом. Ось декілька примірів, які наглядно показують, в який негідний опосіб Рим, чи хто там, старається видурити від церковних громад їх в поті чола придбані маєтки.

а). Частина артикула 2 „Статута Руської Греко-Католицької Церкви в Канаді”, в котрім говориться, що церковна громада, котра запише свою церкву на єпископську корпорацію, має підлягати теперішньому єпископови а на случай його смерти, або резигнації, його правному наслідникови, в англійській мові звучить так: „— and in case of his death or resignation of his rightful succeeding Bishop of the same rite”. Вірний переклад сього уступу такий: „— а на случай його смерти, або уступлення, від його правного наслідника єпископа того самого обряду”. А в перекладі,

який дав людям еп. Будка, сей уступ звучить ось як: „— а на случай його смерти, або уступлення, під правного наслідника єпископа тої самої віри і народности” (Підчеркнення мої). Значить, в англійським (а сим самим легальним і зобов'язуючим) тексті стоїть, що наслідник еп. Будки має бути єпископ того самого обряду, що й еп. Будка (але не конче тої самої народности; значить може бути Бельгієць, Поляк, або й Жид, коли тільки є греко-католицького обряду), але в українським перекладі він вже мусить бути тої самої віри (по правді „rite” значить обряд, а не віра) і народности”.

б). Артикул 5 в англійській мові звучить так:

„The Duties of the Board of Trustees are to eradicate all lies and blackmailing which may be made by malicious people against the church, the Congregation and Priests” (Підчеркнення мої). Се значить: „Обовязком ради тростісів є викорінювати всі брехні і очернення, які можуть робити злобні люде проти церкви, парафій і священників”.

Але сього артикулу не переведено на українське зовсім, і нема найменшого сумніву, що ані одна громада, записуючи на єпископську корпорацію свою церкву, не знала про існування такого артикулу нічого. Та помимо сього єпископ, чи священники мають право змусити кожду громаду, аби боронила церкви, не лише своєї, але взагалі церкви греко-католицької або поодиноких попів, хочби вони як провинилися і хочби така оборона мала нанести навіть дуже великі кошта, а та справа саму громаду не обходила нічого.

І якби громада відмовлялася від сего, то закон був би проти неї, бо вона відмовлялася б від того, що інкорпорація признає за її обовязок.

в). Артикул 7 звучить так:

„Meetings are announced by the Priest two weeks previously. Meetings may be held quarterly, yearly and specials”.

На українську мову сей артикул переведено так:

„Мітинги парохіяльні заповідає священник через дві неділі в церкві. Мітинги можуть відбуватися в неділю по Службі Божій або в будні дні. Мітинги є річні, кварталні, або надзвичайні” (Підчеркнення моє).

Як бачимо, ціле речення „Мітинги можуть відбуватися в неділі і будні дні” є втручене в український переклад, а по що, можна тільки здогадуватися, але нема найменшого сумніву, що воно втручене не на користь громади. Так само невірний є переклад прочих слів.

г). Варто навести ще один примір: Одна часть 2 артикула говорить так: „— and the temporal administration of the church fortune is in the hands of the church officials, under the supervision of the above said Greek-Catholic Ruthenian Bishop” („— а дочасна адміністрація церковного майна є в руках церковних урядників під доглядом вище згаданого руського греко-католицького єпископа”).

Сього на українське не переведено зовсім. Чому? Мабуть тому, що через недогляд, або що, артикул сей дає тростісам троха сили а се не на руку попам а найбільше піпам, котрі рядять церковними маєтками без найменшої уваги на постанови тростісів, котрих вибирає громада.

З виявленням змісту інкорпорації стало ясно, що єпископ Будка, або добровільно взявся за яничарську роботу, або проти своєї волі попав в сіти французьких єпископів й архієпископів — головно через фінансову допомогу, яку вони йому дають, — і мусить робити те, що вони йому кажуть. Та якби воно не було, фактом є, що робота, яку він тоді провадив (а і тепер провадить) з його інкорпорацією та піпами була шкідлива так для самої греко-католицької церкви, як і для цілого українського народу й через се світська інтелігенція на чолі з поступовою пресою остро і явно виступила проти такої роботи. Противна сторона на чолі з органом єпископа Будки відповідала сальвою на сальву і в р. 1917 почалася полеміка, якої український загал в Канаді не бачив ще ніколи перед тим. Вислід сеї боротьби мав рішити, чи український нарід в Канаді має вирішувати свою долю й долю своїх нащадків сам і устроїти своє релігійно-народне життя так, як диктує йому його розум й совість, чи має він власти жертвою католицького клерикалізму — того демона, котрий знищив вже не одну державу й народ — і животіти лиш на те, щоби причинитися до зреалізовання мрій Риму — захопити під свій вплив весь світ.

Та боротьба поділила український загал на два табори—розв'язала найщиріших приятелів, поділила знакомих і рідних. В пресі, на зборах, в церкві, на вулиці про одно тільки йшла мова, на одну тільки тему велися дискусії: по чийй стороні правда та хто винен?

Щодо самого способу боротьби, то з приємністю приходиться зазначити, що тоді, коли єпископський орган і його прихильники „аргументували” лайкою, прізвиськами, видумками та попівським авторітетом, то зненавиджені ни-

ми „атеїсти“ та „націоналісти“, як вони представляли протилежну сторону перед Французами, послуговувалися лиш дійсними фактами, річевими аргументами та доказами.

Тут треба пригадати, що помимо того, що так єпископ Будка, як і його попи та орган цілий час вперто обороняли єпископську інкорпорацію й кричали, що „націоналісти“ критикують її лиш тому, що шукають причини, до поборовання греко-католицької церкви, то сам греко-католицький зїзд, який відбувся весною 1923 р. остро критикував сю інкорпорацію й домагався від єп. Будки, аби замінив її другою, для людей більше корисною. Розуміється, що домагання греко-католицького зїзду остали до сьогодні голосом вопіючого в пустині.

А тепер щодо самого ходу й розвою боротьби між обома сторонами та наступних подій, які запали в життя української-канадійської еміграції.

(Дальше буде).

ХТО БУЛИ ПРОРОКИ.

Пересічний чоловік розуміє, що пророки були свого роду віщуни, ворожбити, які знали і предсказували будучі події. Такими ж подіями було предсказання не тільки приходу Христа, — але й інші випадки, як війни, страшні нещастя та другі того рода річи. І в поняттю багатьох пророки важні й інтересні лиш тим одним, що були свого роду ворожбитами. Тимчасом же значіння пророків не в їх ворожбитстві, а в чім другім.

Пророк зветься по грецьки „профетес“, а по гебрійськи (чи єврейськи) „набі“ або „набі“ і значить: бесідник, речник, який говорить за другого, або від імені другого. Отже пророками уважали людей, що говорять від імені Бога.

Для більшости людей ворожбитство — се найінтересніша річ, найвища мудрість, гідна найбільшого подвигу штука. Непевне, невідоме, загадочне, таємне, інтересує навіть чоловіка свідомого. В людській природі лежить бажання шукати способів для відкриття невідомого.

Не диво, що Біблію в старині Жида уважали наскрізь таємничою книгою і з кожного слова або навіть букви, з кожного речення, числа чи випадку старалися виснувати якусь незвичайну відгадку. Така спекулятивна філософія звалася в них „кабала“.

Пізніше і християне зачали дошукуватися в Старім Завіті предсказань і подій для християнського світа, а ще дальше зачали вони дошукуватися пророчих предсказань і в Новім Завіті.

Такі дошукування не перевелися і доси. Нині маємо людей, що звязують вискази старозавітних пророків з нинішніми подіями, або ворожать з них події, які мають в будучности наступити. Досить згадати нинішню науку релігієзнавства, оперту на біблійних висловах, про те, що 1914, то 1915, то 1925 року зайдуть на світі великі зміни, за якими прийде божє царство на землю, воскреснуть старозавітні патріярхи — Авраам, Ісаак, Яков і т. п.

В самій річи дійсне значіння пророків не в предсказуванню будучности, але в тій релігійно-моральній науці, яку вони голосили. Пророки, се головно проповідники праведного життя — знавці духової правди, проповідники релігії.

Книги пророків — се в першій мірі збір проповідей, від повідних до потреб часу. Коли наступав моральний занепад в життю жидівського народу, а через те занепадала сила життя загалом, тоді з'являвся пророк, що в ім'я Бога го лосив моральну правду, показував людям їх гріхи, показував причини нещастя і завзивав до праведного життя. А щоби лєкше досягнути цілі, він рисував в проповідях як найяскравіше образи релігійного занепаду, показував страшними примірами наслідки грішного життя з одного боку, а з другого приводив перед очи величаві образи щастя, поваги і могутности жидівського народу в той час, коли Жида зачнучи наново виповняти строго закон Божий.

Пророки були патріотами жидівського народу. Його щастя було одинокою справою їх клопоту і вони добирали всіх способів, щоби відвести його від життя грішного і негрозумного і привернути до життя праведного. З одного боку грозили вони Божим гнівом, а з другого предсказували величаву будучність, щоби так викликати в людей шире бажання працювати і посвячуватися для такої будучности.

Тодішній стан, тодішні відносини були тим ґрунтом, на яким виростала постать пророка. Пророк прозорим своїм умом вникав в стан сучасного йому життя, важив його на вазі морали і старався зарадити його недостаткам. Він лічив життя, він клав основи для будучого щасливішого життя свого народу. Щоби отже розуміти пророків, то треба найперше зрозуміти ті відносини, які переживав жидівський нарід в часі життя кожного пророка.

Але хоч наука пророків мала на цілі в першій мірі добре народу жидівського, то їх релігійно-моральну науку може кожний чоловік і кожний нарід в кождім часі приложити і до себе — і в тім власне їх дійсне значіння. Їх наукою може користуватись кожний нарід якраз тому, що Божий закон і моральні правди та закони обовязують однаково кожного живого чоловіка і кожний народ на землі. Що є злом для Жидів, те є злом для кожного другого народу, а таксамо і добро. Гріх є всюда гріхом, незгода всюда однаково руйнує, а праведність життя, ошадність, працьовитість, почуття своєї і народної гідности всюда приносить силу і добро.

Щож до предсказувань випадків, так нині означувати точно ці випадки дуже тяжко. Пророк не казав ясно, що якраз в тім і в тім році, в тім і в тім краю станеться таке і таке, але говорив невизначно, загально. Він казав: нинішній стан знаєте, але прийде час, що появиться великий провідник, що настануть такі а такі часи, будуть такі події і т. п., через те з неозначеного тяжко означене і точне виводити. Такі загальні предсказання можна звязувати з кождим подібним випадком, як ксму здається більше правдоподібним. Суперечки самих тих, що силувалися при помочи пророцтва відкривати будучі події, показують, що Бог не хотів відкрити чоловікови того, що для його життя не потрібне.

ЗНАЧІННЯ СИМВОЛІВ І ЦЕРЕМОНІЙ.

Символи — се річи і знаки, які пригадують нам нині важніші річи. Так хрест є символом християнства; державний прапор є знаком державности.

А церемонії — се звичайні обряди, які люде виконують в святочних і взагалі поважних хвилях і які в великій мірі є також символами.

Символи і церемонії в релігії, се тіло, в яких релігійний дух проживає.

Жида, що мають найстарші релігійні Символи і Церемонії тисячами літ досліджували їх значіння, говорять ось що про їх значіння.

— Відомо вам, що в Єгипті вода Нілю виступаючи з берегів, заступає дощ. Крім того люде покопали канали, якими розпроваджують воду в віддалені сторони для орошення поля.

— Зрозуміло отже, що вода Нілю без тих каналів була би для поля безкорисною. Подібно справа мається з Торою*) і Міцвотом**). Тора, се могуча ріка, що від старинних віків пливе через життя жидівського народу.

— Однакж вона не принесла би користи, не витворила би духового поступу, ні морального піднесення, колиб не було Міцвоту, що розпроваджує сю божеську воду до домів, до сердець і до розуму кожного члена народу, звязуючи всі відтинки і чинности практичного життя з духовними правдами релігії.

— Є се найбільшою помилкою, опертою на повнім нерозумінню людської природи, казати, що чоловік може жити в світі самих думок і може обійтись без Символів, які дають думкам тревалу і видиму форму. Міцвот де власне драбиною, що вяже небо з землею.

— Тєфілін***) між иншим містить в собі заповідь: „Ти повинен любити Господа Бога твого цілим серцем, цілою душею і цілою можливістю“ — і його кладеться на чоло, як місце думки, а також на руку — інструмент діланья, проти серця, як місце почуття. Се робиться на те, щоби пригадувати, що всі наші думки, почування і вчинки мусять годитися з волею Бога.

Сей звичай виконуваний щоденно більше причинився до заховання і поширення морали нашого народу, ніж всі вчені книжки про етику****), написані нашими релігійними філософами.

(М. Юнг).

*) Тора, або Тойра — жидівський релігійний закон.

***) Міцвот (число одиноке — Міцва) — релігійні обряди і церемонії, або закон про обряди.

****) Тєфілін — скриньочка, яку Жида для молитви причеплюють на чоло і на ліву руку.

*****) Етика — наука про мораль.

ЧИ ДУМАЛИ ВИ ПРО СЕ.

Чи думали ви коли про те, що ні одна жєнщина не стала на світі ні троха лучшою від того, що мала брильянти? Тимчасом же кілька жєнщин стало безвартними, відсутними і нещасними через те, що хотіли мати брильянти!

Або чи став хоч оден мушчина лучшим від того, що мав скрині повні золота? Але хто змірить все зло, зроблене для того, щоби скрині золотом наповнити!

(Дж. Роскін).

ЖОНАТЕ ДУХОВЕНСТВО.

В Галичині йде тепер борба між тими, що силуються запровадити нежонате духовенство між Українцями (на лад польського) і тими, що обороняють духовенство жонате. З цього приводу в 146 ч. Діла за 1924 рік, є невеличка та інтересна стаття п. з. „Пропаганда безженности“, з підписом о. П. К.

В статті говориться, що нежонатий священник може зробити багато в виїмкових обставинах, але в звичайних ледво чи так. Деколи справа може дозволити на те, щоби захочувати до безженства, — „та спосіб пропаганди станіславівської групи і на станіславівський лад не має ніякого оправдання“.

— Бо скажімо без самохвалби — каже автор статті — хто як не жонате духовенство дало нашій літературі М. Шашкевича, М. Устияновича, Я. Головацького, Ом. Огоновського, О. Лепкого і Д. Лепкого, М. Петрушевича, Т. Бордуляка, Ю. Кміта, М. Зубрицького і інших?

— Хто дав проповідництву Витвицького, Ганкевича, Добрянського, Бартошевського, Бобикевича, Савойку, Теодоровича, Дзеровича, Криницького, Кинаша і інших?

— Хто дав невтомного перекладчика Св. Письма і довголітнього редактора „Ниви“ д-ра Яр. Левичького; хто дав учених богословів — д-ра Дорожинського, д-ра Крипкевича і д-ра Костельника?

— А музика церковна від кого взяла М. Вербицького, В. Матюка, В. Д. Садовського і Ост. Нижанковського?

— А довголітній редактор „Прапора“ і „Господаря“ хто, як не о. Ів. Негребецький; а незабутні імена організаторів духовного і духового життя, як Д. Тячків, В. Чернецький, К. Селецький, Л. Джулинський, Микола Галушинський?

— А кілька було в свій час місіонерів гверезости, кілька труженників на шкільнім полі, в організаціях читальняного руху, кружках „Сільського Господаря“, кілька було основників захоронок, організаторів політичних — усюди бачимо в першій мірі жонатих священників.

Значить — жонате духовенство не було таке нездарне, як про нього гверять нежонаті вихованки Хомишина. Зсно і само працювало, воно виховувало також передову класу. Не будь в Галичині жонатого духовенства, то чи була би там хоч та нечисленна інтелігенція, яку те духовенство виховало? Хіба її виховалиб нежонаті духовні?

Та се розуміють Поляки і всіми силами намагаються бодай тепер виконати постанову „Проекту на зніщення Русі“ з 1717 року, де то так ясно говорилося, яка користь буде для Поляків, коли українське духовенство буде нежонате.

Розумний чоловік мусить памятати, що він є нащадком минувшини та що він є батьком будучини; що його думки, як діти, родяться і не повинні через занедбаня повмирати.

Герберт Спенсер.

Ти не можеш вірити в чесність, поки сам її не осягнеш. Лепше держися сам ясно і чисто, бо ти є тим вікном, через котре ти дивишся на світ.

Джордж Бернард Шо.

Архієпископ Теодорович в Вінніпегу.

Неділя дня 10 серпня запишеться в історії Української Православної Церкви у Вінніпегу золотими буквами. Того дня витала в себе парохія Української Православної Церкви у Вінніпегу і всі Українці, що співчують ідеї рідної церкви, їх Високопреосвященство, Архієпископ Івана Теодоровича.

Неділя була гарна і тому се небувале свято випало тим краще. Ще перед тим, ніж мав прибути архієпископ, винаймлена англійська церква св. Петра при вул. Селкірк була переповнена вірними і прихожанами і багатьох людей очікувало його на дворі. Точно о годині одинадцятій мав прийхати Владика і тому всі люди пови-

ходили з церкви на двір і заповнили цілу площу біля церкви, навкола гарної привітною брами з зелені з написом „Витай нам Архієрею!“ Маленькі дівчатка уставилися з кошечками цвітів від брами аж до сходів церкви, за ними церковний хор і товпа народу. Так ожидали приїзду дорогого гостя. Нарешті показався гарно прибраний, неначе яка писанка, автомобіль в товаристві інших автомобілів. Проти Владика став з хлібом і сіллю поважний голова Української Православної громади п. В. Новак, і повитав його, на що Владика відповів кількома словами. Хор відспівав по привіті „Возвесели раба Твого Господи“. Відтак доріжкою, яку дівчатка всипували цвітами, вступив Владика на сходи церкви, де привитав

його гарними словами парох прот. С. В. Савчук. Остаточ-но в супроводі прот. Савчука і свящ. Новосада увійшов Владика до середини церкви, де найперше віддав честь святому престолови, а потім відповів коротенькою, але сердечною промовою на привіти. Здавалося, що палкі слова любови до свого народу, передані Владикою йдуть прямо із золотоверхого Київа, від тих, що непохитно вступили на правдивий шлях рідної церкви. Таке вражіння відчув безперечно кожний присутній.

Сейчас по тім почалася архієрейська Служба Божя. Владичі асистували оо. Савчук і Новосад. Хор під умілою діригентурою д. Свистуна полисувався знаменито. Прийшла проповідь о. архієпископа. Роскіш була слухати сеї проповіді. Се була християнська проповідь в повнім значінню того слова. В проповіді не було нічого штучного, нічого удаваного. Кожний відчував, що се говорить правдивий слуга Христа. Показалася у всій своїй величчю та найдорозша перлина, яку вірні сини України підняли, піднесли в гору і вона нам засяла, — Рідна Церква.

Українська Православна Церква не є новою церквою, але такою старою, як історія українського народу. Стежки, на які його штовхнено опісля, були чужі. Чужа церква помагала лише в поневоленню українського народу, отже вона не сповняла того післяництва, що правдива церква повинна сповняти. Прямованням дорогою рідної церкви ми можемо осягнути те, що називаємо дійсним християнством. Лише рідна церква не може кривдити свого рідного народу, лише така церква здійснює науку Ісуса Христа. Українська Православна Церква має на цілі братське обєднання християнського світу, але загально-християнського обєднання не може бути тоді, як нема обєднання рідного народу в своїй рідній церкві. Лише рідними стежками можемо дійти до належної нам цілі. Народ наш поневолено, край сплюндровано, остала нам одначе своя рідна церква, яка поможе перенести нам горе і відродитися. Так менше-більше звучала проповідь Владика.

Святочне Богослуження протягнулося майже аж до третьої години сполудня. Але ніхто не нудився, ніхто не нетерпеливився. Усі в одушевленню чекали до кінця. Такої душі проймаючої проповіді і такого торжества на царині нашого церковного життя у Вінніпегу, Українці ще не зазнали.

Слідуючого дня в понеділок 11 серпня відбулася в честь архієпископа в салі

Українського Народного Дому, спільна вечера української православної громади. Вечера була переплітана численними промовами і привітами, так, що протяглася до 2 години по півночі. У вечері брало участь около 140 осіб.

ВАСИЛІЯНЕ РОБЛЯТЬ ПОЛЬСЬКУ РОБОТУ.

(Для запам'ятання).

На відпусті в Лежайську 8 червня с. р., де був і православний наїд з Холмщини, проповідник Василіянин називав православних поганями, катами і т. д. Він закликав католиків, щоби не мали нічого спільного з православними.

— Во ім'я Бога, во ім'я католицької церкви, хочби був і рідний батько, то коли він православний, треба від него відречися — казав проповідник.

Дальше ганьбив наїд, що він більше дбає про народні ідеали (народні оправи), ніж про справи католицької церкви; казав, що українські газети (в Галичині) наповнені ненавистю до Риму й апостольського престолу, тому закликав вірних, щоби не читали жадних українських часописів.

Таку вістку подає Український Голос з Перемишля.

Василіяне від давна вляються вірною службою Польщі — і за часів даної Польщі і за часів австрійських, а про нинішні часи і не згадувати. Поляки завівши унію, взяли. Були Василіянські монастирі в свої руки і дали українській фірмі польський зміст — польську душу.

Нині Василіяне ведуть до того, щоби 4 мільйони Українців уніятів віддуралися понад 30 мільйонів православних Українців. А коли віддураються, то... з кимже зєднаються, як не з Поляками?

Нині під Польщею живють Українці католики — в Галичині, і православні на Волині, Холмщині, Поліссю і Підляшшу. І тому зрозуміле само собою, що всім їх треба розуміти, що вони оден наїд, що перед ними спільні цілі, спільна робота і спільний ворог. Вони не сміють дїлитися, але стояти разом і спільно будувати свою силу і свою справу.

Однакож подібного не бажать Поляки, отже до помочи стають їм Василіяне і кажуть: „Ти Українче греко-католику з Галичини повинен ненавидіти Українця православного і з ним нічого спільного не мати. Ворогуйте, деріться!“ Звичайно по лінії польської засади:

— Пустіть Русіна, на Русіна, то оні се самі вигубію. (Пустити Українця проти Українця, то вони самі себе викинуть).

Такі з Василіян спасителі!

Папа й Українці.

(Для запам'ятання).

Львівський „Новий Час“, ч. 35, пише між иншим:

„Польські газети розписуються широко про тепле приняття папою польських студентів зі Львова і Познаня. Папа тим студентам сказав багато такого, що для поляків має першорядне значіння.

„Ми вже говорили, що папа сказав про Львів і Вільно. Побажав Полякам, щоби ті міста на віки остали при Польщі. Але крім того сказав він ось що:

— В християнстві і католицизмі обов'язує таке право: той не є повним християнином, хто не є католиком; а не може бути повним католиком той, який не є римським католиком.

„Значить — Українці в Галичині, які є греко-католики, не є повними католиками. А папа хотів би, щоби повними католиками були всі.

„Якже до того дійти? Очевидно, що лише шляхом переходу галицьких Українців на римо-католицький обряд, до чого правдоподібно будуть змагати ті наші церковні провідники, які визнають правдивість папських слів. Ластівки того вже є. Заводження celibату серед нашого духовенства вже всіма епископами відбувається на вирівне домагання Риму і має на цілі відокремити наше духовенство від громадянства, зробити його виключно орудієм Риму. Служба Римови, а щойно опісля служба своему народови.

„В часи, коли на Великій Україні зростає в силу національна Автокефальна Церква, коли ми живемо під одним дахом із православними братами Волині, Холмщини, Полісся і Підляшя — така політика папи і його відпоручників тут може скінчитися дуже сумно. Бо волимо бути „неповними“ католиками, але церкву мати збудовану гак, щоб вона стала твердою національною силою.”

НАДІЯ.

Хвили кануть в вічності безодню,
Дні за днями йдуть чередою,
Радість, муки, надії і сльози
Безповоротно ведуть за собою.

Все минає, та серце невпинно
Чогось святого, великого жде —
В нім надії вірка не згасає,
В нім надія на щастя живе.

Хомишин в Ченстохові.

В Ченстохові були наради польських єпископів. Про що радили — невідомо, хіба те, що невдовзі має появиться спільне їх посланіє до польського народу. Для Українців важне те, що на ті польські наради їздив також гр.-кат. єпископ Хомишин зі Станіславова. Яке було йому там діло, се також тайна. Се лише певне, що не радили там над добром українського народу, чи добром унії, як се знаємо з промови архідієкапа Теодоровича в польських соймі. Унії польські єпископи не хочуть, не хоче й Рим (во ни хочуть на її місце завести римський обряд!). От єп. Боцянови не вільно виконувати душпастирських обов'язків в його столиці Луцьку. Чогож їздив Хомишин? З Перемишля половину ближше до Ченстохови, як зі Станіславова, але перемишльський владика не уважав потрібним кланятись Ченстохові.

(За перем. Укр. Голосом).

ПСАЛОМ LXXIV.

(Вільний переклад).

Чом на віки нас невольних,
Боже відкидаєш
І на Твій народ убогий
Ярістю палаєш?
Чом на віки полишив нас,
Хочеш нас покинути,
Одвернув лице ласкаве
І даєш нам гинуть
В кігтях дикого, страшного
І лютого врага?
Спогадай-же на Твій народ
І великі блага,
Що творив народови Твоєму
У давній годі.
Встань-же, Боже, за невольних
І суди народи!

До недавньої звернися
Св'ячої руїни!
Все зруйнував лютий ворог
У Твоїй святині.
Серед зборів Твоїх, Боже,
Вороги гукують,
Поставили знаки свої
Й славу собі мають.
У їх сила, мов ті звірі
Між нами бушують,
Мов ті вовки несуть
Плюндрують, руйнують.
Із пожаром Твоєю, Боже,
Святиню пустяли
І дім імени святого
Твого осквернили,
На народ Твій завзялися,
Немає їм стриму:
Ну-ж виниш їх до ноги,
Щоб й слід по них згинув!
З димом Божій собори
На землі пустяли.
І ми в соромі й недолі
Голову схилили.
Не бачимо знамен наших
І нема пророка
Ні людини, що відала-б,
Доки сього, доки?

Доколі, праведний Владико,
Ругати-меться тиран дико,
Докіль чванитися буде?
Чи-ж вічно буде зневажати
Імя Господнє святе

Ворог засліплений завзятий?
Чом руку вдержуєш Твою,
Чом вдержуєш Твою правницю?
Вже допусти, нехай скінчиться,
І славу покажи Свою!

Господь один споконвіку,
Він Бог мій єдиний,
Лиш одному Йому слава
І честь від людини.
Лиш одному нехай Йому
Поклоняться люди
Зрозумівши, що він Отець,
Єдиний, й не будуть
Коритися перед ніким,
Перед жадним в світі,
Хто пороком і землею,
А будуть молитись
Єдиному Великому
Богові святому,
І одному лиш Владичі
Поклоняться Йому
Всемогучому.

Ти, Боже,
Увесь світ широкий
Создав силою Твоею,
І море глибоке
І сповнив живущим твором,
Жерела й потоки
Оворив на зрошення
Землі і людині
Подав воду холодну
В горячий пустині.
І день ясний і ніч темна —
Усе Пвої твори,
Ти сотворив сонце ясне
І місяць і зорі.

Всю голосить Твою Боже,
Велику славу:
Спогадай-же, милий Боже,
Що ворог лукавий
Насміявся із Господа,
Що імя святе
Народ безумний зневажив.
Не дай-же Твоєї
Горлиці зубам звірюки.
Не забудь на віки
Громади Твоїх нещасних.
Криваві ріки
Землю-матінку зросили,
Потили — упали.
Впилає кровію людською
Старенька мати;
І коли їй одпочити
Прійдеться — не знати.
Спогадай-те завіт Боже,
Згадай Твою славу!
Бо насильством усю землю
Сповнили лукаві,
Кривокладні кати люті,
І сонце закрили
І святую Твою Правду
В кайдани забили.

В кайдани закули, в везелі пута,
І рот їй замкнули, щоб не було чути.
Як правда голосить, як вбогий

В тяжкій неволі, в важених кайданах
І сльози ковтає від рана до рана.
Чи то-ж Йому, Боже, по вік в ярмі

По вік Йому сльози криваві ляти
І кровю своєю катів напувати?!
А катам коротоким по вік панувати?!
У славі і щасті бути-гуляти,
Люд вбогий та Бога хулити —

Не дай-же Боже, на поталу
Люду убогого катам!
Нехай звеличать, дадуть хвалу
Нещасній Твоїм судам!
Да восхвалить імя святе
Пригноблений убогий люд,
Да восхвалить Твій правий суд
Над лютиим врагом!
Згадай-же Боже люд убогий,
Твій народ забутий,
Осоромлений, невольний,
В кайдани закутий.

Встань-же, Боже, на суд правий,
На катів лукавих!
Спогадай ругання лютих,
Суди Твою справу!
Встань за правду, встань за волю,
За вбогій люде,
За невольників нещасних,
І нехай не буде

Чути більше врагів Твоїх
На вольній землиці.
Твоя-ж правда, Твоя воля
По вік да славиться!
Нехай вольними устами,
Серцем вольним новим
Заспіваєм псалом Тобі
Новим тихим словом,
Словом радості і воли
У годину тую —

Йи возхвалямо Твою волю
І правду святую!

Православний Календар

Рік 1924.

(Після нового стилю)

ВЕРЕСЕНЬ.

- 1 П Андрея Страт.
- 2 В Пр. Самуїла
- 3 С Ап. Тадея
- 4 Ч Мн. Агатона
- 5 П Іриней еп.
- 6 С Евтиха

- 7 Н 12. по С. Вартол. і Тиза
- 8 П Адріяна й Наталії
- 9 В Пимена
- 10 С Мойсея, Мур.
- 11 Ч Уск. гол. св. Івана Хр.
- 12 П Олександра
- 13 С Полож. пояса Пр. Бог.

- 14 Н 13. по С. Симеона Ст.
- 15 П Мч. Маманта
- 16 В Антима, Теокс.
- 17 С Вавила, Мойсея
- 18 Ч Захарії пр.
- 19 П Чудо св. Михайла
- 20 С Созонта

- 21 Н 14. по С. Різдво Пр. Бог.
- 22 П Йоакима й Анни
- 23 В Мінодори
- 24 С Пр. Теодори
- 25 Ч Свм. Автонома
- 26 П Корнелія
- 27 С Возв. Ч. і Ж. Хреста

- 28 Н 15. по С. Никити, Порф.
- 29 П Евфимії
- 30 В Софії і З. д.

ДО УКРАЇНСЬКИХ ПРАВОСЛАВНИХ ГРОМАД В КАНАДІ.

Порядок візитації Високопреосвященного Архієпископа Іоана:

- 28 серпня, Успення Пр. Діви, Мічем, Саск., посвячення церкви і храм.
- 31 серпня, неділя Ст. Джулієн, Саск., 7 вер. — нед. — Шипинці, Алта.
- 11 вер. — Ускінов. — Іспас, Алта.
- 14 вер. — нед. — Мондер, коло Чернявських.

- 21 вер. нед. — Редвей Сентер, Алта. посвячення угального каменя.
- 27 вер. — суб. Возв. Чесного Хреста, Бюфорд, Алта.
- 28 вер. — неділя — Едмонтон, Алта.

Дальша програма буде оповіщена пізніше.
Українські православні громади, котрі хотіли мати в себе Високопреосвященного Архієпископа Іоана на візитації, нехай сейчас пишуть до голови консисторії на адресу:

Very Rev. S. W. Sawchuk,
379 Parr Str., Winnipeg.

Порядок Богослужень

- Серпня 24 неділя — Арран і Мікадо.
- 28 Успення — Успенська (храм) і Радимно.
- 31 — неділя — Сторджіс.
- 31 неділя — Радимно.

Українська Православна Місія,
Бокс 102. Канора, Саск.

Священники Української Православної Церкви в Канаді і їх Осідки.

В МАНІТОБІ:

Свящ. С. В. Савчук, Адміністратор
Української Церкви в Канаді,
379 Парр Ст. Вінніпег, Ман.
Свящ. В. Новосад, Толстий, Ман.

В САСКЕЧЕВАНІ

Українська Православна Місія
Свящ. Петро Самець і
Свящ. Петро Мельничук
Бокс 102, Канора, Саск.
Свящ. Д. Спратійчук, Гемптон, Саск.
Свящ. С. Гребенюк, Гудів, Саск.
Свящ. Д. Кирстюк (на відпустці)
Тідор, Саск.
Свящ. К. Кирстюк, Шіро, Саск.
Свящ. В. Кудрик, Бокс 1686 Са-
скапун, Саск.

В АЛБЕРТІ:

Свящ. І. Кусий — Андрию, Алта.
Свящ. Д. Сенета — Бюфорд, Алта.

ЦЕРКОВНІ РІЧИ, РИЗИ І КНИЖКИ.

Через редакцію „ПРАВОСЛАВНОГО ВІСНИКА“ можна замовляти всі церковні річи, як фелони, чаші, кадила, свічки, хрести та церковні книжки.

Пишіть на адресу:

THE ORTHODOX HERALD,

379 PARR STR.,

WINNIPEG, MAN.